

RUOVESI

Jäminki ja Majaniemi

maakaapeliojan kaivamisen

arkeologinen valvonta

2019

Hannu Poutiainen

Tilaaaja: Elenia palvelut Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat	3
Vanhoja karttoja	4
Valvonta	5
A) Jäminki.....	5
B) Majaniemi	7
Tulos	7
Lähteet	7
Kuvia	8

Kansikuva: Jämingin tilan pihatien ja Jämिंगintien risteys. Kuva pohjoiskoilliseen.

Perustiedot

Alue: Ruovesi, Loposperä. Maakaapeliosuudet Jämingin kylätontilla sekä sen läheisyydessä ja Majaniemen torpanpaikan läheisyydessä.

Tarkoitus: Valvoa tuleeko maan kaivamisessa esiin arkeologisia jäännöksiä, jotka vaatisivat tarkempia tutkimuksia

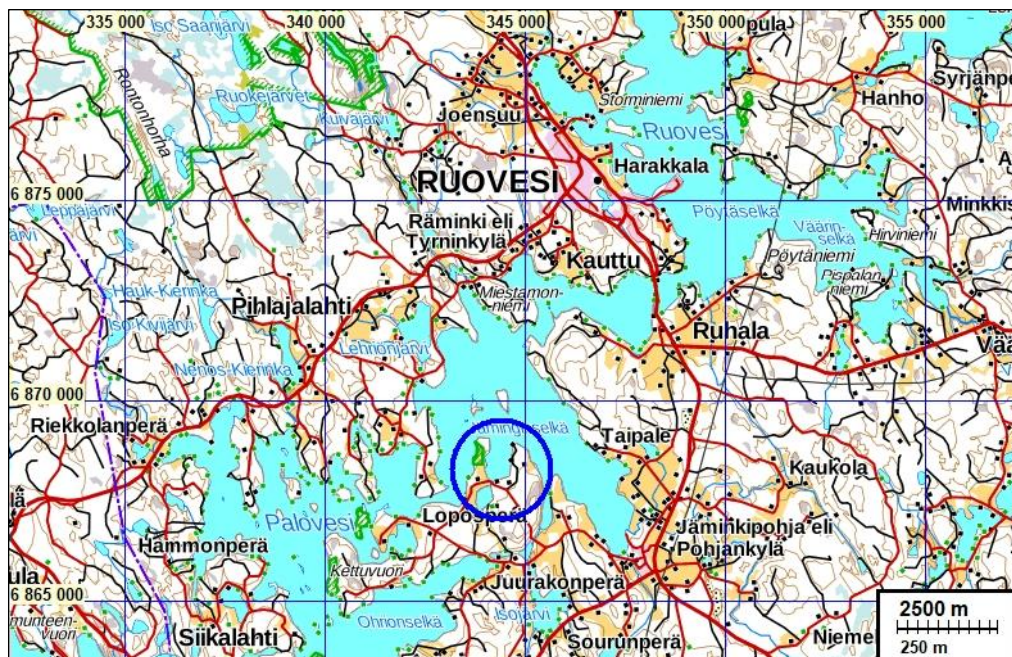
Työaika: Maastotyö: 19.9., 20.9. ja 22.10.2019.

Kustantaja: Elenia palvelut Oy.

Aikaisemmat tutkimukset: Johanna Roiha ja Hannu Poutiainen inventointi 2019.

Tekijät: Maastotyö: Hannu Poutiainen.

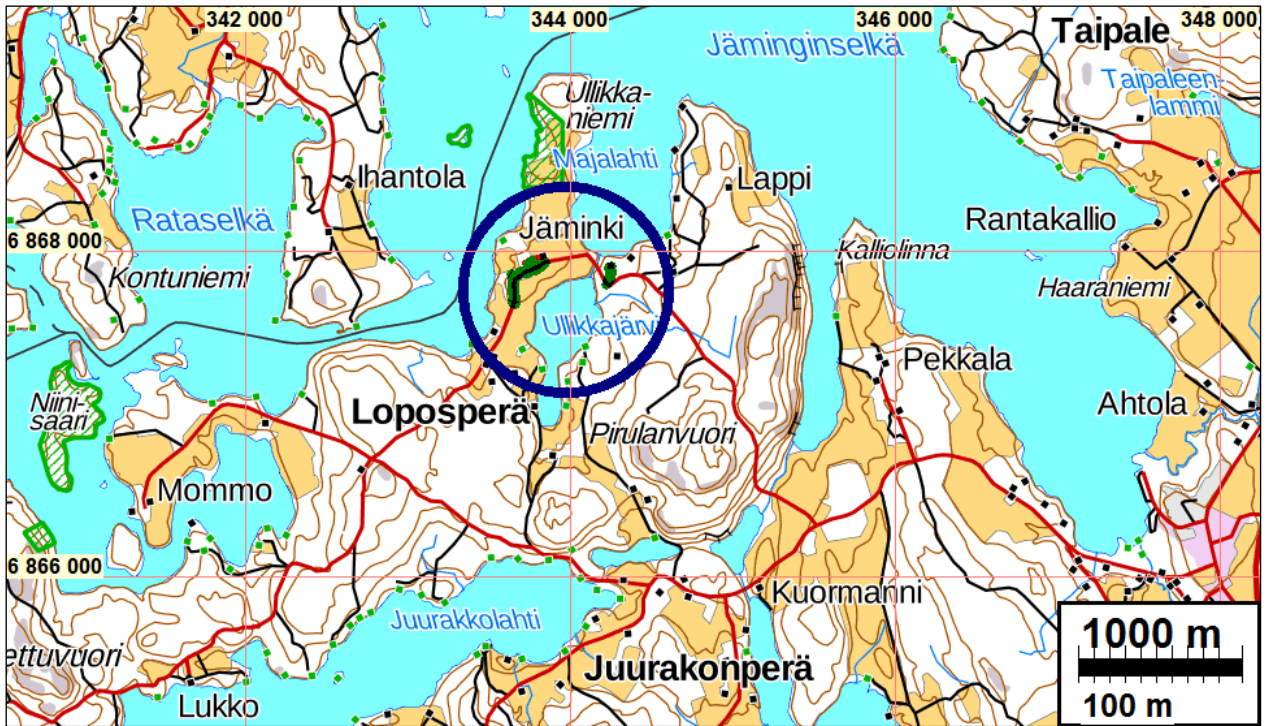
Tulokset: Kaapeliojia kaivettaessa ei tullut esille muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia jäännöksiä.

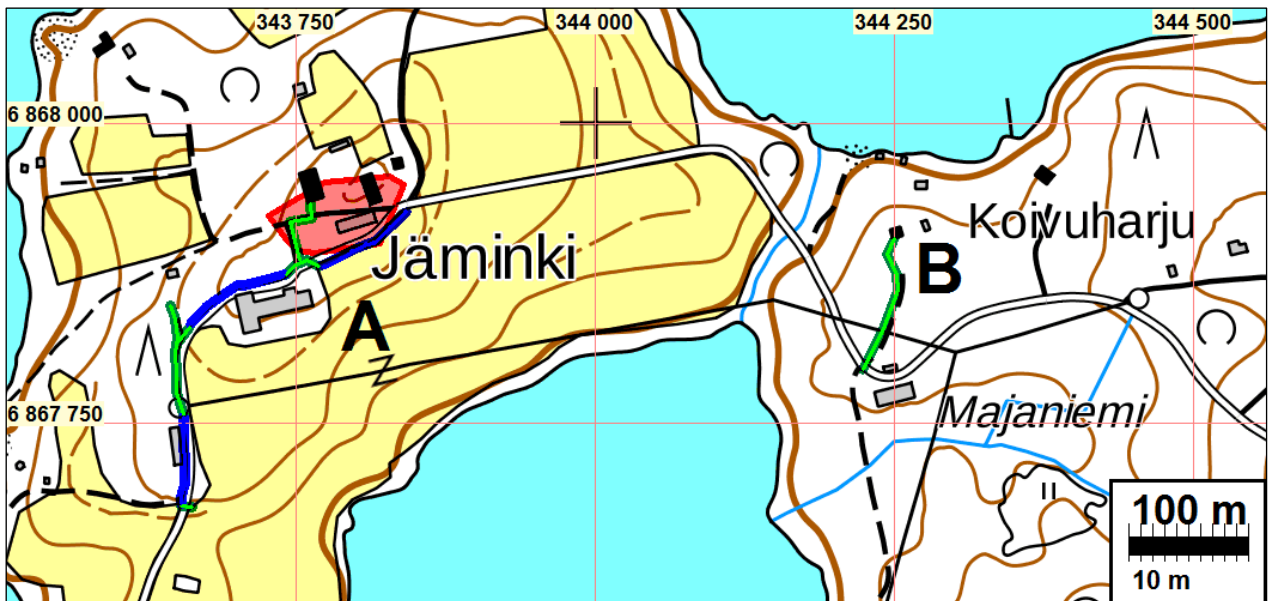
Valvonnassa kaivetut ja auratut maakaapelilinjaosuudet sinisen ympyrän sisällä.

Muita tietoja: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN ja N2000 järjestelmissä. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 12/2019, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 9/2019. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia, ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaaja: H. Poutiainen.

Yleiskartat

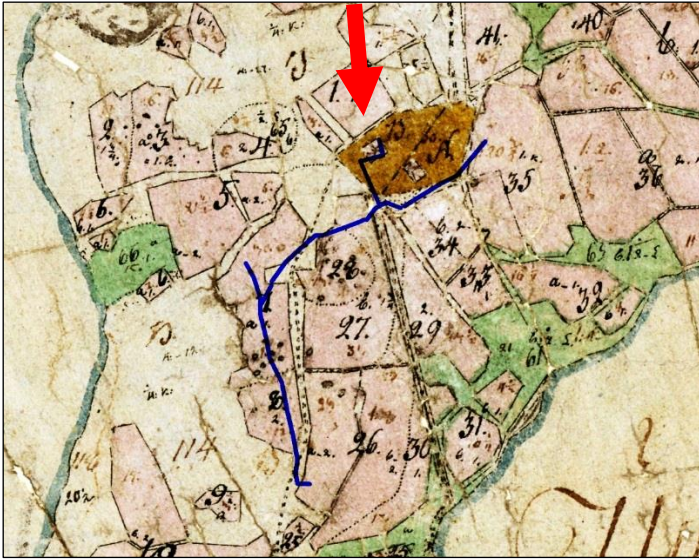

Valvonnassa kaivetut ja auratut maakaapeliliinjaosuudet vihreällä sinisen ympyrän sisällä.

A) Maakaapeliliinjaosuus Jämingin kylätontin läheisyydessä, kylätontti punaisella vuoden 1793 kartan perusteella. B) Maakaapeliliinjaosuus Majaniemen torpanpaikan läheisyydessä. Kaivannot vihreällä, auroamalla tehty osuus sinisellä.

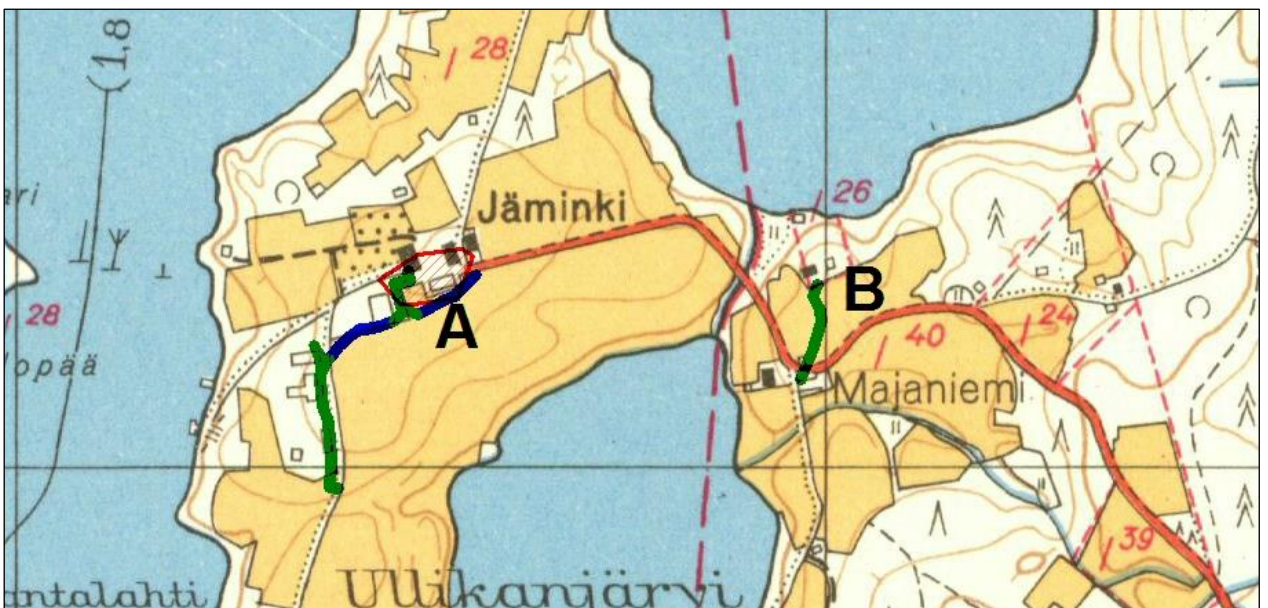
Vanhoja karttoja

Ote vuoden 1793 kartasta. Punainen nuoli: Jämingin vanha asuinrakennus, joka näkyy nykyisen tilan nurmikolla matalana kohoumana. Isännän kertoman mukaan 1700-luvulta peräisin olevaa kellaria ei ole merkitty kartalle. Kellareita ei ole ollut tapana merkitä isojakokartoille ylipäätään. Kellarin viereen on silti merkitty karttaan punaisella rakennus, joka on todennäköisesti asuinrakennus.

Ote 1840-luvun pitäjänkartasta. Punainen nuoli: Jämingin tilakeskuksen kohdalla maakaapelin lähelle osuvat rakennukset ovat keskinäisestä sijoittumisestaan päätellen todennäköisesti samat kuin vuoden 1793 kartalla. Valkoinen nuoli: Majaniemessä näkyy maakaapeliojan tuntumassa pitkä rakennus, jonka jäännöksiä ei havaittu valvonnassa.

Valvonnassa kaivettu maakaapelioja vihreällä ja valvonnassa auraamalla tehty maakaapelilinjaosuus sinisellä. Punaisella vinoviivoituksella Jämingin kylätontti vuoden 1793 kartan perusteella.

Valvonta

Ruoveden Loposperän alueella rakennetaan maakaapeliverkkoa. Pirkanmaan maakuntamuseo antoi hankkeesta lausunnon 17.2.2019 (DIAR: 344/2019), jossa edellytettiin kaapeliojakaivun arkeologista valvontaa Jämingin historiallisen ajan kylätontin alueella ja läheisyydessä. Kesällä 2019 maakuntamuseon (DIAR: 77/2019 ja DIAR 176/2019) lausunnon perusteella tehdyn inventoinnin jälkeen Maakuntamuseo edellytti maakaapeliojien kaivun valvontaa myös Majaniemen 1700 – luvun torpanpaikan läheisyydessä. Elenia Palvelut Oy tilaisi arkeologisen valvonnan Mikroliitti Oy:ltä. Hannu Poutiainen valvoi kaapeliojien kaivua ja aurausta 19.9., 20.9. ja 22.10.2019 valvonnan kannalta hyvissä olosuhteissa.

Arkeologista valvontaa tehtiin kahdella maakaapelilinjaosuudella. Ensimmäinen osuus sijaitsi Jämingin kylätontin alueella, sekä sen läheisyydessä. Valtaosin linja kulki Jämingintien varressa. Toinen linjaosuus alkoi Majaniemen torpanpaikalta, autoituneen Majaniemen tilan kohdalla. Jämingintien pohjoispuolella linja kulki kohti pohjoista, kesäasunnolle johtavaa hiekkatietä pitkin. Valvonnassa kaivetun maakaapelikaivannon leveys oli noin 40 cm ja syvyys oli 70–90 cm. Jämingin kylätontin läheisyyteen maakaapeli asennettiin myös auraamalla. Aurauksen aloituskohtaan kaivettiin kaapelikaivantoa selvästi laajempi kuoppa. Sen jälkeen auralla käytiin linja läpi 2 - 3 kertaa mahdollisten esteiden läpäisemistä, siirtämistä tai kiertämistä varten. Jonka jälkeen asennettiin kaapelit auraamalla.

Hankkeeseen liittyen maakaapelilinjalla tehtiin Pirkanmaan maakuntamuseon (DIAR: 77/2019 ja DIAR 176/2019) edellyttämä arkeologinen inventointi kesällä 2019 (Roiha & Poutiainen, Mikroliitti Oy 2019). Inventoinnissa todettiin, että Jämingin talon lounaispuolelle oli jo asennettu maakaapeli noin 300 m matkalle. Jämingin kylätontin paikkeilla kaapelilinja oli asennettu Jämingintien eteläpuolelle. Ilmeisesti tämän kaapelin osuus oli kaivettu ilman arkeologista valvontaa, ja sen asentaminen kuului toisen yhtiön hankkeeseen. Kaivettu linja tarkastettiin pintapuolisesti, eikä sillä kohdista todettu mitään arkeologisessa mielessä huomioitavaa. Nyt syksyllä 2019 asennettu kaapeli kulkee paikoitellen samalla kohtaa Jämingintien pohjoispuolella. Majaniemen torpanpaikan kohdalla ja siitä pohjoiseen kesärakennukselle johtavalla maakaapelilinjaosuudella ei kesällä 2019 tehdystä inventoinnista todettu mitään viitteitä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

A) Jäminki

Kylätontti

Vuoden 1793 isojakokartan perusteella Jämingin nykyisen tilakeskuksen kohdalla on sijainnut historiallinen, kahden talon kylätontti. Jäminki mainitaan jo v. 1552 eräluettelossa, mutta tila lienee otettu viljelykseen hieman myöhemmin. Ruoveden historiassa kylän talojen perustamisvuosiksi ilmoitetaan 1559 ja 1547 - 1561.

Maakaapelikaivuun arkeologisen valvonnan yhteydessä Jämingin tilan isäntä näytti tontilla olevan rakennuksen kivijalan ja kellarin, molemmat harmaakivestä rakennettuja. Isännän kertoman mukaan ne ovat säilyneet osa asuinrakennuksesta, joka pystytettiin paikalle 1700-luvun lopulla.

Isännän mukaan vanha talotontti ei ole kyseisellä paikalla, vaan se olisi sijainnut nykyisestä ja v. 1793 isojakokartalle merkitystä tontista koillisen ja idän suuntaan olevalla alueella, joka nyt on peltoa. Isännän mukaan sieltä on kynnettäessä tullut esiin tummaa nokista maata. Hän kertoi, että kylä on palanut 1700-luvun lopulla, minkä jälkeen uudet rakennukset pystytettiin vanhasta kylätontista länteen olevalle paikalle. Siellä on vanhan harmaakivisen perustuksen ja siihen kuuluvan kellarin lisäksi 1930-luvulla rakennettu asuinrakennus. Isännän kertomaa perimätietoa tulipalosta

ja kylän siirtämisestä toiselle maastonkohdalle ei saatu varmistettua muista lähteistä. Tieto vaikuttaa kuitenkin luotettavalta ja se on syytä ottaa huomioon alueen mahdollisten tulevien arkeologisten tutkimusten yhteydessä.

Vanha asuinrakennuksen jäännös näkyy Jämingin tilan pihanurmikolla matalana kohoumana, ja sen pohjoispuolella on näkyvissä kivijalkaa. Kellari oviaukko on vanhan rakennuksen länsiseinustan kohdalla. Kellarin oviaukon ja 1930-luvulla rakennetun talon itäisen ulkoseinän väliin on jäänyt vain muutaman metrin kaistale. Nykyinen asuinrakennus on, vuoden 1793 isojakokartan ja maastohavaintojen perusteella, 1700-luvun lopun talotontin läntisimmässä kulmauksessa.

Mahdollisesti varhaisemman historiallisen Jämingin kylätontin aluetta pellolla Jämingintien pohjoispuolella. Etualalla on niemenkärkeen menevä mökkitie. Taustalla pilkottaa Ullikkajärvi. Koilliseen.

Vasen. Kivikellari kylätontille 1700-luvun lopulla rakennetusta asuinrakennuksesta. Kellarin oviaukon ja 1930-luvulla rakennetun talon itäisen ulkoseinän väliin on jäänyt vain muutaman metrin kaistale. Oikea. Nurmikolla (kuvan oikeassa laidassa etualalla) erottuva kohouma on osa historiallisella kylätontilla sijaitsevaa rakennuksen jäännöstä. Taustalla näkyy nykyinen asuinrakennus. Kuva länteen.

Valvonnassa kaivettu ja aurattu maakaapelilinjaosuus

Jämingin kylätontin kohdalla ja sen läheisyydessä maakaapelia asennettiin osin auraamalla ja osin maakaapelia varten kaivettiin oja (auratut ja kaivetut osuudet on esitetty kartalla sivuilla 3 ja 4). Maakaapeli asennettiin osin jo aikaisemmin kaivetuille paikoille. Maakaapelilinjaan eteläpäässä Jämingintien länsipuolella on ollut vuoden 1958 peruskartan perusteella useampia rakennuksia kuin siellä on nykyään. Vuoden 1793 isojakokartalla alueella on peltolohkoja. Kaapeliojassa todettiin sekoittuneita- ja peltokerroksia. Jämingin tilan tilakeskuksen kohdalle kaivetulla alueella on vuoden 1958 peruskartalla sijainnut yksi tilan talousrakennuksista, sen jäänteitä tiiltä ja kiviä todettiin aurauksen yhteydessä. Vuoden 1793 isojakokartalle merkityt talotontit sijaitsivat etäämmällä, nykyisten tilan asuinrakennusten paikkeilla. Vuoden 1793 kartan perusteella rajatun kylätontin kohdalla maakaapelilinja kulki tonttimaan lounaisosassa ja etelä, kaakkoislaidalla. Kylätontin reunalla ja alueella maakaapeliojassa todettiin sekoittuneita kerroksia ja osin asennushiekkaa, niiden alta tuli vastaan luontainen kivennäismaa-aines. Pihamaalla todettiin myös tiekerroksia. Vuoden 1958 peruskartalla maantie, nykyinen Jämingintien kulki piha-alueen poikki, asuin- ja talousrakennusten välistä.

Vuoden 1793 isojakokartan asemoinnin mukaan maakaapelilinja osuisi kylätontin B osan asuinrakennuksen kohdalle. Näin ei kuitenkaan tosiasiasa ole. Kyse on normaalista asemoinnin epätarkkuudesta (tässä tapauksessa noin 20 m), kun historiallisia karttoja asemoidaan nykykartoilta. Kylätontin 1700-luvun lopulla rakennetun asuinrakennuksen (tontti B) jäännös sijaitsee nykyisen asuinrakennuksen vieressä, sen koillispuolella. Siten se jäi asennetusta pienjännitekaapelista yli 20 m päähän. Rakennus oli Jämingin tilan isännän mukaan käytössä vielä 1900-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä.

Jämingin tilan alueelle kaivetuissa maakaapeliojissa ei tavattu mitään rakenteita eikä myöskään vanhoja kulttuurikerroksia. Kaapelaurauksessa esiin tulleet tiilet ja kivet ovat peräisin talousrakennuksesta, joka näkyi vielä vuoden 1983 peruskartalla.

B) Majaniemi

Majaniemen torpanpaikka

Arkeologisessa valvonnassa kaivettu kaapelioja sijaitsee Pekkalan kylän maalla. Pekkala on ollut kartano (Pekkala Gård). Alueen vanhin verrattain tarkka kartta, joka oli löydettävissä, on vasta 1800-luvun lopulta. Pekkalan mailla, Jämingin kylän rajan tuntumassa on Pirkanmaan maakuntamuseon lausunnon (DIAR:176/2019) mukaan historiallisten lähteiden perustella sijainnut viimeistään 1700-luvun lopulta Majaniemen torppa. Torppa on 1840-luvun pitäjänkartan mukaan sijainnut Jämingintien mutkan kohdalla, heti tien länsipuolella. Paikalla on vielä v. 1983 peruskartalle merkitty Majaniemen tila. Nykyisin talonpaikka on autiona. Pitäjänkarttaa vanhempaa Majaniemen aluetta kuvaavaa karttaa ei ollut löydettävissä. Vuoden 1873 Pekkalan rajankäyntikartalle ei ole torppaa merkitty.

Valvonnassa kaivettu maakaapelilinjaosuus

Kaapelioja kaivettiin Jämingintien varresta, Majaniemen autioituneen tilan pohjoispuolelta, huvilakiinteistölle saakka. Kaapeli asennettiin huvilatien itäreunaan ja vähäiseltä osin pihamaalle. Kaapeliojassa näkyi ylinnä sekoittuneita ja peltomultakerroksia. Niiden alta paljastui normaali luontainen kivennäismaakerros. Havainnot ovat yhdenmukaisia sen tiedon kanssa, että alue huvilatien kahden puolen on ollut peltoa vielä nykyäänkin. Muinaisjäännöksiä, rakenteita, eikä arkeologisesti merkittäviä kulttuurikerroksia tai esineitä löytynyt.

Tulos

Kaapeliojia kaivettaessa ei tullut esille muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavia arkeologisia jäännöksiä. Vuoden 1793 isojakokartalle merkityn Jämingin historiallisen kylätontin alueella on 1700-luvun lopulla pystytetyn asuinrakennuksen jäännös. Se jäi yli 20 m päähän kaapeliojasta. Kyseinen rakennus on ollut asuin käytössä vielä 1900-luvun alussa.

Kahden talon kylätonttia edeltänyt historiallinen kylätontti on perimätiedon mukaan sijainnut hie-man idempänä. Alueella joka on nykyisin peltoa.

23.12.2019

Hannu Poutiainen

Lähteet

Jokipii, M., Orkamo, I., & Nissilä, V. 1960. Vanhan-Ruoveden historia 1:2 liiteosa.

- Koukkula, T. 1967. Vanhan-Ruoveden historia 2:1, Kuru, Pohjaslahti, Ruovesi, Vilppula ja Virrat Isostavihasta 1860-luvulle. Vanhan-Ruoveden historiatoimikunta.
- Levan 1793. Charta öfver Jämingi Byss Bröstmarks Ågor, belägne uti Ruovesi Sockn Öfre Sata-gunta härad och Tavastehus län.
- Lindh R. H. 1874: Rågångs karta öfver Pekkala fräse jämte underlydande lägenheter i Ruovesi socken och Härad samt Tavastehus län.
- Peruskartta Jäminkipohja 22321 01, 1958 ja 1983. Maanmittauslaitos.
- Pitäjänkartta 1840, 2124 12 Ruovesi. Maanmittauslaitos.
- Roiha, J. & Poutiainen, H. 2019. Ruovesi Jäminkipohja – Kettuvuori ja Juurakonpohja – Murole, tiettyjen maakaapelilinjaosuuksien arkeologinen inventointi 2019. Ver. 2.
- Söyrinki, N., Luho, V. & Jokipii, M. 1959. Vanhan-Ruoveden historia 1. Vanhan-Ruoveden historiatoimikunta.

Kuvia

Kaapelilinja A: Vasen. Valvonnassa kaivattavan maakaapelilinjan osuutta Jämingin tilan pihatien ja Jämिंगintien risteyksessä ennen kaivua. Kuvassa näkyvät rakennukset ovat vanhan kylätontin kohdalla. Talontontin B asuinrakennus on sijainnut vaalean asuinrakennuksen (kuvassa vas.) itäpuolella. Pohjoiskoilliseen. Oikea. Kaapelilinjan reittiä ennen kaivua nurmikolla (kuvassa vas.) Jämिंगintien pohjoispuolella. Auruksessa paikalta nousi esiin tiiliä ja kiviä. Paikalla on sijainnut yksi tilan talousrakennuksista, joka näkyy vielä vuoden 1958 peruskartalla. V. 1793 isojakokartalle merkityt talotontit sijaitsevat nykyisten asuinrakennusten paikoilla, jonne johtaa kuvassa vasemmalle kääntyvä pihatie. Kuva koilliseen.

Kaapelilinja A: Vasen. Uuden muuntajan paikalla peltomultaa ja sen alla normaali luontainen kivennäismaa. V. 1793 isojakokartalla alueelle on merkitty peltolohkoja. Oikea. Tien alitus Jämिंगintien varressa valvotun linjan eteläosassa. Kaivannossa todettiin olevan normaalit tien perustamiskerrokset.

Kaapelilinja A: Vasen. Kaapeliojaa asuinrakennuksen lounaiskulmalta pihalle ja aiemmin siitä kulkeneen maantien suuntaan. kylätontin länsilaidan paikkeilla. Ojassa normaalit sekoittuneet kerrokset, ei kulttuuri-kerrosta. Eteläkaakkoon. Oikea. Oja pihamaalla. Toinen kylätontilla olleista 1700-luvun lopulla rakennetuista asuinrakennuksista on sijainnut kohdassa, joka on kuvassa näkyvien rakennusten välisellä paikalla, kaivinkoneen takana. Rakennuksesta on jäljellä kivijalka ja kivikellari. Koilliseen.

Vasen. Pihatien kohdalta Jämingintien poikki pellonkulmaan kaivettu kaapelioja. Sekoittuneita kerroksia ja tiekerroksia ja niiden alla normaali kivennäismaa. Historiallinen kylätontti on pihamaalla kuvassa oikealla. Luoteeseen. Oikea. Sekoittuneita kerroksia pihamaalla. V. 1958 peruskartalla maantie, nykyinen Jämingintie kulkee näiltä kohdin piha-alueen poikki, asuin- ja talousrakennusten välistä. Paikka on kylätontin tuntumassa sen länsipuolella tai sen laidalla. Kuva koilliseen.

Kaapelilinja A: Vasen. Aurattua kaapelilinjaa Jämingintien varressa valvotun linjan keskivaiheilla pylväsmuuntajalta etelään. Kuva etelään. Oikea. Jämingintien varteen auraamalla asennettu maakaapeli.

Kaapeliliinja B. Vasen. Huvila ja sinne menevä mökkitie Majaniemen tilan pohjoispuolella. Pohjoiseen. Oikea. Kaapeliojaa Majaniemen tilan pohjoispuolella. Pinnassa näkyy sekoittuneita kerroksia ja niiden normaali luontainen kivennäismaa. Pohjoiseen.